

23.07.2021

POL-2021-66546

Valtiovarainministeriö
valtiovarainministerio@vm.fi

VIITE: Valtiovarainministeriön lausuntopyyntö VN/1236/2021

Poliisihallituksen lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi valtionavustuslain muuttamisesta

1. Asia

Valtiovarainministeriö on pyytänyt Poliisihallitukselta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi valtionavustuslain muuttamisesta.

Esitysluonnoksessa ehdotetaan valtionavustuslakia muutettavaksi siten, että lakiin lisättäisiin säännökset valtionavustuksen myöntämisen ja maksamisen rajoituksista. Laissa lueteltaisiin olosuhteet, joiden vallitessa valtionavustusta ei ilman erityisen painavaa syytä voisi myöntää tai jolloin avustus voitaisiin jättää myöntämättä. Lisäksi valtionavustuslakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan valtionapuviranomainen voisi oma-aloitteisesti luovuttaa tietoja toiselle viranomaiselle. Lisäksi lakiin tehtäisiin joitakin teknisiä täsmennyksiä.

Poliisihallitus lausuu lakiesitysluonnoksesta seuraavaa.

2. Yleistä

Poliisihallitus pitää muutosesitystä pääosin tavoitteiltaan ja sisällöltään kannatettavana. Valtionavustuksen myöntämisen ja maksamisen rajoituksia sekä niihin liittyvää viranomaisyhteistyötä koskevat säännökset tukevat harmaan talouden torjuntaa ja talousrikostorjunnan tavoitteita. Rikostorjunnan kannalta ensiarvoisen tärkeää on se, että valtionavustuksia myönnetään ainoastaan yhteiskunnallisesti hyväksyttäviin tarkoituksiin. Avustuksen myöntäminen ei saa tosiasiallisesti johtaa järjestäytyneen rikollisuuden tai harmaan talouden liike- ja yritystoiminnan tukemiseen.

Poliisihallitus pitää esitysluonnoksessa hyvänä muun muassa sitä, että sen 7 a § kattaisi myös yhtiöiden konsernirakenteet, koska muuten säännös olisi ollut melko helposti kierrettävissä. Erityisen tärkeänä pidetään sitä, että avustuksen myöntäjän tulisi tarkastaa avustuksen hakijan ja myös sen toiminnasta vastuussa olevan henkilön taustatietoja. Näin voidaan estää myös bulvaanien käyttöä. Kannatettavaa on myös se, että valtionavustuksen maksamisen rajoitukset tarkastettaisiin vielä avustuksen maksamisen yhteydessä. Täytyy kuitenkin muistaa, että rikollisessa tarkoituksessa toimiva hakija pyrkii todennäköisesti peittelemään tai jättää mainitsematta seikkoja,

jotka paljastuessaan johtaisivat hakemuksen hylkäämiseen. Siksi on erityisen tärkeää kiinnittää huomiota viranomaisten todellisiin mahdollisuuksiin vaihtaa tietoja. Valtionavustusta hakevan osallisuus vakavaan rikollisuuteen olisi siis pystyttävä selvittämään ja ottamaan huomioon myöntämisharkinnassa myös tosiasiallisesti. Muun muassa Keskusrikospoliisi on tuonut esiin huolensa siitä, että poliisilla on rajoitteita luovuttaa järjestäytynyttä rikollisuutta koskevaa tietoa muille viranomaisille.

Esitysluonnoksen 32 §:n mukaan valtionapuviranomainen voisi luovuttaa poliisille oma-aloitteisesti tietoja rikoksen ennalta estämistä, paljastamista, selvittämistä ja syyteharkintaan saattamista varten sekä tietojen keräämis- ja tallettamistarkoituksen mukaisia muita tehtäviä varten siltä osin, kun se on välttämätöntä poliisille asetettujen tehtävien hoitamiseksi. Poliisihallitus pitää ehdotusta kannatettavana, mutta tehokkaassa oma-aloitteisessa luovuttamisessa on huomioitava se, että poliisin tehtävien suorittamisen kannalta välttämättömän ja oleellisen tiedon tunnistaminen edellyttäisi valtionapuviranomaiselta poliisitoiminnan ja esitutkintaprosessin ymmärtämistä.

Poliisihallitus kiinnittää huomiota siihen, että poliisilla on tiedossaan muun muassa valvonta-, tiedustelu- ja tutkintamenetelmin kerättyä salassa pidettävää tietoa, joka voi tapauskohtaisesti olla merkittävää avustuksen myöntämisen arvioinnissa. Olosuhteista ja keräystavasta riippuen tiedon oikeellisuudesta ei keskeneräisissä asioissa voi vielä olla täyttä varmuutta, joten tällaisen tiedon asettaminen päätöksenteon perustaksi on ongelmallista. Esitutkintaa koskevan tiedon luovuttamisesta eteenpäin päättää tutkinnanjohtaja. Poliisille laissa asetettujen tehtävien hoitamiseksi Poliisihallitus pitääkin edellä mainittuun viitaten erityisen tärkeinä hallituksen esityksen kirjauksia, joissa korostuvat tiedonsaannin ja tiedon luotettavuuden varmistamiseen liittyvät seikat.

3. Muutosehdotukset

Vaikka esitys on pääosin kannatettava, Poliisihallitus pitää ongelmallisena sitä, että esityksessä ei ehdoteta valtionavustuslakiin sellaisia muutoksia, että hakijan rikostaustalla tai esimerkiksi kytköksillä järjestäytyneeseen rikollisuuteen olisi vaikutusta avustuksen myöntämiseen. Tämän hetkisen esitysluonnoksen mukainen laki mahdollistaisi valtionavustuksen myöntämisen myös sellaisille tahoille, jotka saattaisivat käyttää sitä rikollisen toiminnan rahoittamiseen. Muun muassa järjestäytyneen rikollisuuden toimijat ovat viime vuosina lähteneet mukaan yritystoimintaan. Poliisihallitus ei pidä tarkoituksenmukaisena, että esimerkiksi useista väkivaltarikoksista tuomittu henkilö voisi saada tukea yhteisönsä toiminnan järjestämiseen.

Toinen esimerkki tilanteesta, jossa on Poliisihallituksen mukaan mahdollisuus avustuksen väärinkäyttämiseen, on tilanne, jossa avustuksen saaja on syylistynyt aiemmin useisiin ympäristörikoksiin, mutta hänelle ei ole määrätty liiketoimintakieltoa, ja esitysluonnoksen mukaisen lain mukaan hän voisi edelleen saada tukea liiketoiminnalleen, vaikka se ei olisi yhteiskunnan kannalta tarkoituksenmukaista.

Poliisihallituksen näkemyksen mukaan rikostaustatietojen tulisi olla käytävissä valtionavustuksia myönnettäessä, jotta voitaisiin nykyistä paremmin ennalta estää ja paljastaa mahdollisia vilpillisillä tarkoituksella tehtyjä tukihakemuksia ja hakijoita.

Poliisihallitus ehdottaa, että lakiesitystä muutetaan siten, että vähäistä vakavampiin rikoksiin syylistynyt ei voisi saada tukea toiminnalleen. Tuen päätyminen tällaiseen yhteiskunnan kannalta ei-toivottuun toimintaan voitaisiin estää joko siten, että ehdotetun lain 7a §:ään lisättäisiin avustuksen myöntämisen rajoitukseksi ehdotetun pykälän 7 kohdan mukaisen hakijan vastuuhenkilön vähäistä vakavampi rikollinen toiminta, joka on omiaan heikentämään luottamusta avustuksen hakijaan, tai lisäämällä valtionavustuksen myöntämisen yleisiin edellytyksiin vaatimus hakijan luotettavuudesta tai nuhteettomuudesta.

Jälkimmäisessä vaihtoehdossa poliisilain (872/2011) 7:2 § 1 momentti voisi antaa poliisille oikeuden luovuttaa tietoja. Lisäksi valtionavustuslain 31 §:n 2 momenttia voitaisiin täydentää lisäämällä siihen säännös, jonka perusteella tuen myöntäjällä olisi oikeus saada toiselta viranomaiselta hakijan rikostaustatietoja. Ehdotetut muutokset mahdollistaisivat yhdessä voimassa olevan poliisilain 7:2 § 1 momentin kanssa riittävällä tavalla tietojen luovuttamisen.

Lopuksi Poliisihallitus korostaa, että viranomaisyhteistyön tehostamista koskevat säädökset ovat tärkeitä uudistuksia avustusten myöntämisen rajoitusten selvittämiseksi.

Poliisijohtaja

Sanna Heikinheimo

Poliisitarkastaja

Arto Hankilanoja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 23.07.2021 klo 09:58. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaa-mosta.

Tiedoksi

Poliisihallitus esikuntayksikkö
Poliisiylitarkastaja Karl Linderborg